

ZNANI LUDZIE

Ciekawostki o Józefie Piłsudskim: 40 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 21.10.2026 · Zaktualizowano: 21.10.2026 · Zweryfikowano: 21.10.2026

Józef Piłsudski (1867–1935) był pierwszym Naczelnikiem Państwa odrodzonej Polski i pierwszym Marszałkiem Polski, a w młodości spędził 5 lat na zesłaniu na Syberii. Jego ciało spoczywa w krypcie pod Wieżą Srebrnych Dzwonów na Wawelu, a serce od 12 maja 1936 r. w grobie matki na wileńskim cmentarzu na Rossie. W Sulejówku, w dworcu podarowanym mu przez żołnierzy, działa dziś muzeum jego imienia.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Józef Piłsudski urodził się 5 grudnia 1867 r. w Zułowie na Wileńszczyźnie, dziś na Litwie.
- W 1887 r. Piłsudskiego skazano na 5 lat zesłania na Syberię.
- 19 marca 1920 r., w dniu swoich imienin, Józef Piłsudski został pierwszym Marszałkiem Polski.
- W 1926 r. Zgromadzenie Narodowe wybrało Piłsudskiego na prezydenta, ale on wyboru nie przyjął.
- Pogrzeb Marszałka w 1935 r. trwał 6 dni, a w uroczystościach wzięło udział ok. 250 tys. osób.
- Serce Józefa Piłsudskiego spoczęło 12 maja 1936 r. w Wilnie, obok trumny jego matki.
- Kopiec Piłsudskiego w Krakowie ma 35 m wysokości, a według jego opiekunów jest w nim ziemia z ponad 4,5 tys. pól bitewnych i miejsc martyrologii.

Dzieciństwo, młodość i zesłanie

1 Gdzie i kiedy urodził się Józef Piłsudski?

Józef Piłsudski urodził się 5 grudnia 1867 r. w majątku Zułów na Wileńszczyźnie. Miejscowość leżała wtedy w Imperium Rosyjskim, a dziś znajduje się na Litwie. Był czwartym dzieckiem Marii z Billewiczów i Józefa Wincentego Piłsudskiego, który pełnił funkcję komisarza rządowego na Żmudzi.[1][2][3]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935, Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica, Józef Piłsudski, Data publikacji: 2026.05.08, Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne), Data odczytu: 2026.10.20

2 Pożar w Zułowie w 1875 r. zmienił życie rodziny

W 1875 r. pożar dworu i majątku w Zułowie przerwał dzieciństwo Józefa Piłsudskiego, który miał wtedy 7 lat. Po pożarze rodzina Piłsudskich przeniosła się z Wileńszczyzny do Wilna. Dwa lata po przeprowadzce przyszły Marszałek został uczniem I Gimnazjum w Wilnie.[1][3]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935, Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne), Data odczytu: 2026.10.20

3 Józef Piłsudski studiował medycynę w Charkowie

Józef Piłsudski zdał maturę w Wilnie w 1885 r. i w tym samym roku wyjechał na studia medyczne do Charkowa. Według Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku studiował tam medycynę przez rok. Już w 1887 r. został aresztowany i zesłany na Syberię, więc nie ukończył studiów lekarskich.[3][1]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

4 Za co Piłsudskiego zesłano na Syberię?

Józef Piłsudski został aresztowany 22 marca 1887 r. i skazany w trybie administracyjnym na 5 lat zesłania na Syberię. Ukarano go za pomoc rosyjskim rewolucjonistom, którzy przygotowywali zamach na cara. Na zesłaniu przebywał w Kireńsku i Tuncie, a do Wilna wrócił w lipcu 1892 r.[3][1]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

5 Brat Józefa Piłsudskiego dostał 15 lat katorgi na Sachalinie

Bronisław Piłsudski, starszy brat Józefa, urodził się 2 listopada 1866 r. w Zułowie. W tej samej sprawie z 1887 r. skazano go na śmierć, ale wyrok zamieniono na 15 lat katorgi. Miejscem zesłania okazała się wyspa Sachalin, gdzie miejscowi urzędnicy zatrudnili go jako urzędnika i nauczyciela.[4][5][1]

Źródła: dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), Bronisław Piłsudski , Data publikacji: 2020.06.08, Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Historii Polski (Polish History), Bejrowski P., Bronisław Piłsudski: researcher of the Ainu , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

6 Bronisław Piłsudski nagrał 100 wiałków z mową ludów Dalekiego Wschodu

Bronisław Piłsudski, brat Józefa, zebrał jedyną na świecie kolekcję 100 wiałków fonograficznych z nagraniami mowy i pieśni ludów Dalekiego Wschodu. Badał zwłaszcza Ajnów, rdzenny lud Sachalinu, i zyskał przydomek ich króla. Zmarł 17 maja 1918 r. w Paryżu, w wieku 51 lat.[4][5]

Źródła: dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), Bronisław Piłsudski , Data publikacji: 2020.06.08, Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Historii Polski (Polish History), Bejrowski P., Bronisław Piłsudski: researcher of the Ainu , Data odczytu: 2026.10.20

Konspirator i rewolucjonista

7 Józef Piłsudski w PPS używał pseudonimu „Wiktor”

Józef Piłsudski wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej w 1893 r. i przyjął w niej pseudonim „Wiktor”. Do działalności w PPS przystąpił po powrocie z 5-letniego zesłania na Syberii, do Wilna wrócił bowiem w lipcu 1892 r. Pseudonim „Wiktor” podają zarówno IPN, jak i Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku.[3][1]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

8 Piłsudski redagował „Robotnika” i został aresztowany w Łodzi w 1900 r.

Józef Piłsudski od 1894 r. należał do Centralnego Komitetu Robotniczego PPS, a do tego zainicjował wydawanie pisma „Robotnik” i był jego redaktorem naczelnym oraz wydawcą. W 1900 r. Rosjanie aresztowali go razem z żoną w mieszkaniu w Łodzi. Żona, Maria, również była związana z PPS.[1][3]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20

9 Jak Piłsudski uciekł z rosyjskiego więzienia?

Józef Piłsudski wyrwał się z rąk Rosjan, symulując chorobę psychiczną. Po aresztowaniu w 1900 r. przewieziono go do szpitala św. Mikołaja Cudotwórcy w Petersburgu. Stamtąd z pomocą polskiego lekarza, członka PPS, zbiegł i w 1901 r. przedostał się do Galicji.[1][3]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20

10 Po co Piłsudski pojechał do Tokio w 1904 r.?

W 1904 r. Józef Piłsudski pojechał do Tokio i złożył tam memoriał proponujący współpracę władz japońskich z PPS. Według Instytutu Pamięci Narodowej nie udało mu się jednak uzyskać pomocy Japończyków. W latach 1905–1906 Piłsudski kierował Wydziałem Bojowym PPS.[1][3]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20

11 Akcja pod Bezdanami 26 września 1908 r.

Józef Piłsudski dowodził napadem na pociąg pocztowy pod Bezdanami 26 września 1908 r. Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku nazywa tę akcję symbolicznym końcem Organizacji Bojowej PPS. W tym samym 1908 r. we Lwowie powstał Związek Walki Czynnej, organizacja inspirowana przez Piłsudskiego.[3][1]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

Legiony i droga do niepodległości

12 Kiedy wymaszerowała Pierwsza Kompania Kadrowa?

Pierwsza Kompania Kadrowa, sformowana przez Józefa Piłsudskiego 3 sierpnia 1914 r., wyruszyła 6 sierpnia 1914 r. z krakowskich Oleandrów na ziemie zaboru rosyjskiego. Była załącznikiem I Brygady Legionów Polskich. Legiony walczyły w czasie I wojny światowej w ramach armii austro-węgierskiej.[3][1]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

13 Najcięższa bitwa brygady Piłsudskiego rozegrała się w lipcu 1916 r.

Najcięższe walki I Brygady Legionów pod dowództwem Józefa Piłsudskiego toczyły się pod Kostiuchnówką na Wołyniu w lipcu 1916 r. Piłsudski był pierwszym dowódcą I Brygady, a wcześniej dowodził 1. Pułkiem Piechoty Legionów. W styczniu 1917 r. został referentem wojskowym Tymczasowej Rady Stanu i pokierował jej Komisją Wojskową.[1][3][6]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.21; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.21; dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), 105 lat temu Józef Piłsudski wystąpił z Tymczasowej Rady Stanu , Data publikacji: 2022.07.02, Data odczytu: 2026.10.21

14 Piłsudski w twierdzy Magdeburg od 1917 r.

Józef Piłsudski został aresztowany przez Niemców w nocy z 21 na 22 lipca 1917 r., po kryzysie przysięgowym w Legionach. Uwięziono go w niemieckiej twierdzy Magdeburg. Z niewoli wrócił do Warszawy dopiero 10 listopada 1918 r., po ponad 15 miesiącach uwięzienia.[3][1]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

15 Jak długo Piłsudski był Naczelnikiem Państwa?

Józef Piłsudski 11 listopada 1918 r. otrzymał od Rady Regencyjnej dowództwo nad wojskiem, a od 22 listopada 1918 r. sprawował władzę jako Tymczasowy Naczelnik Państwa. Naczelnikiem Państwa był od 20 lutego 1919 r. do 11 grudnia 1922 r. Encyclopaedia Britannica nazywa go pierwszym szefem państwa odrodzonej Polski w latach 1918–1922.[3][1][2]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica, Józef Piłsudski , Data publikacji: 2026.05.08, Data odczytu: 2026.10.20

Marszałek, wojna 1920 i władza

16 Kiedy Piłsudski został Marszałkiem Polski?

Józef Piłsudski został pierwszym Marszałkiem Polski 19 marca 1920 r., w dniu swoich imienin. Buławę marszałkowską odebrał dopiero 14 listopada 1920 r. na Placu Zamkowym w Warszawie. Wręczył mu ją kapral Jan Żywek, jeden z najmłodszych kawalerów orderu Virtuti Militari.[7][3]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski Pierwszym Marszałkiem Polski , Data publikacji: 2025.10.09, Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20

17 Piłsudski i Bitwa Warszawska w sierpniu 1920 r.

W sierpniu 1920 r. Józef Piłsudski przeprowadził manewr znad Wieprza, który przyniósł zwycięstwo w Bitwie Warszawskiej. Po niej wojsko polskie wygrało jeszcze bitwę nad Niemnem. Wojnę z bolszewicką Rosją zakończył traktat ryski, podpisany 18 marca 1921 r., który ustalił wschodnią granicę Polski.[3][1]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

18 Przewrót majowy trwał 3 dni

Przewrót majowy Józefa Piłsudskiego rozpoczął się 12 maja 1926 r. w Warszawie i trwał do 15 maja. Demonstracja przerodziła się w trzydniowe walki w stolicy, które zakończyły się porażką wojsk rządowych. Encyclopaedia Britannica określa te wydarzenia jako zamach stanu.[3][1][2]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica, Józef Piłsudski , Data publikacji: 2026.05.08, Data odczytu: 2026.10.20

19 Czy Piłsudski był prezydentem Polski?

Józef Piłsudski w 1926 r. został wybrany przez Zgromadzenie Narodowe na prezydenta, ale wyboru nie przyjął. Prezydentem został wtedy Ignacy Mościcki. Od 1926 r. aż do śmierci w 1935 r. Piłsudski był ministrem spraw wojskowych i Generalnym Inspektorem Sił Zbrojnych.[1][2]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica, Józef Piłsudski , Data publikacji: 2026.05.08, Data odczytu: 2026.10.20

Sulejówek, rodzina i Madera

20 Dworek w Sulejówku był darem żołnierzy z 1923 r.

Józef Piłsudski zamieszkał w 1923 r. w dworku Milusin w Sulejówku, który ofiarował mu Komitet Daru Żołnierza. Dom zaprojektował Kazimierz Skórewicz. Był to dom rodzinny Józefa i Aleksandry Piłsudskich. W Sulejówku Marszałek napisał wiele artykułów i prac, m.in. książkę „Rok 1920”. [1][8]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Broszura informacyjna 2021–2024 , Data odczytu: 2026.10.20

21 Józef Piłsudski miał 2 żony i 2 córki

Józef Piłsudski w 1899 r. ożenił się z Marią Juszkiewicz z domu Koplewską, działaczką związaną z PPS. Od 1906 r. był w związku z Aleksandrą Szczerbińską, z którą wziął ślub po śmierci Marii w 1921 r. Z Aleksandrą miał 2 córki: Wandę, urodzoną w 1918 r., i Jadwigę, urodzoną w 1920 r.[1][3]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.20

22 Córka Marszałka przeprowadziła w czasie wojny ok. 230 samolotów

Jadwiga Piłsudska, młodsza córka Józefa Piłsudskiego, od 1942 r. służyła w brytyjskiej Air Transport Auxiliary i przeprowadziła ok. 230 samolotów. Latała m.in. na Hurricane'ach, Spitfire'ach i Mustangach, a jej łączny czas lotów wyniósł 312 godzin i 35 minut. Szkolenie szybowcowe przeszła w wieku 17 lat.[9]

Źródło: Instytut Pamięci Narodowej (Szlaki Nadziei), Jadwiga Piłsudska (1920–2014) , Data odczytu: 2026.10.20

23 Piłsudski spędził na Maderze ponad 3 miesiące

Najdłuższy urlop w życiu Józef Piłsudski spędził na portugalskiej Maderze, od 21 grudnia 1930 r. do 22 marca 1931 r. Z Lizbony popłynął tam statkiem „Angola”, a mieszkał w willi Quinta Bettencourt na obrzeżach Funchal. Do kraju wrócił na pokładzie polskiego okrętu ORP „Wicher”. [10][11]

Źródła: Instytut Polonika, Pamiątki pobytu Józefa Piłsudskiego na Maderze , Data odczytu: 2026.10.21; dzieje.pl (Muzeum

Historii Polski), Urlop marszałka Piłsudskiego na Maderze w relacjach portugalskiej prasy , Data publikacji: 2015.08.11, Data odczytu: 2026.10.21

24 Na Maderze jest rondo Józefa Piłsudskiego od 2009 r.

W Funchal na Maderze od 2009 r. jedno z rond nosi imię Józefa Piłsudskiego, a w centrum miasta stoi niewielkie popiersie Marszałka. Na willi, w której mieszkał, w 1934 r. z inicjatywy gubernatora Madery wmurowano tablicę po portugalsku. Polską tablicę z napisem „Marszałek Józef Piłsudski mieszkał w tym domu XII 1930 – III 1931” dodano w 1992 r.[10]

Źródło: Instytut Polonika, Pamiątki pobytu Józefa Piłsudskiego na Maderze , Data odczytu: 2026.10.20

Śmierć i pogrzeb Marszałka

25 Kiedy zmarł Józef Piłsudski?

Józef Piłsudski zmarł w niedzielę 12 maja 1935 r. o godz. 20.45 w Belwederze w Warszawie. Dokładnie 9 lat wcześniej, 12 maja 1926 r., rozpoczął się przewrót majowy. Trumnę z ciałem Marszałka wystawiono w Belwederze 13 i 14 maja 1935 r. Piłsudski zmarł w wieku 67 lat.[12][1]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej (Przystanek Historia), Mariusz Żuławnik, Odszedł Wódz Narodu Józef Piłsudski , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

26 Co stało się z mózgiem Piłsudskiego?

Mózg Józefa Piłsudskiego po sekcji zwłok w 1935 r. przekazano prof. Maksymilianowi Rosemu, dyrektorowi Instytutu Badań Mózgu przy Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. Wstępne wyniki badań opublikowano w 1938 r., kilka miesięcy po nagłej śmierci profesora. W 1939 r. mózg zaginął i do dziś nie wiadomo, co się z nim stało.[12]

Źródło: Instytut Pamięci Narodowej (Przystanek Historia), Mariusz Żuławnik, Odszedł Wódz Narodu Józef Piłsudski , Data odczytu: 2026.10.20

27 Pogrzeb Piłsudskiego trwał 6 dni

Uroczystości pogrzebowe Józefa Piłsudskiego w 1935 r. trwały 6 dni i miały trzy fazy: warszawską, podróż i krakowską. 15 maja trumnę przewieziono z Belwederu na lawecie armatniej zaprzężonej w 6 par koni, a kondukt w Krakowie, który 18 maja odprowadził ją na Wawel, szacuje się na ok. 100 tys. osób. Na Polu Mokotowskim odbyła się największa po 1918 r. defilada wojskowa.[13][12]

Źródła: Radio Kraków, Ciało Piłsudskiego od 80 lat spoczywa w krypcie Pod Wieżą Srebrnych Dzwonów , Data publikacji: 2017.11.12, Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej (Przystanek Historia), Mariusz Żuławnik, Odszedł Wódz Narodu Józef Piłsudski , Data odczytu: 2026.10.20

28 W pogrzebie Marszałka wzięło udział ok. 250 tys. osób

W pogrzebie Józefa Piłsudskiego w 1935 r. wzięło udział blisko ćwierć miliona ludzi, w tym przedstawiciele 16 państw. Pociąg z trumną jechał do Krakowa całą noc, a przed nim podążał pociąg pancerny „Piłsudczyk”. Za nimi jechało 6 pociągów z eskortą wojskową.[12][13]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej (Przystanek Historia), Mariusz Żuławnik, Odszedł Wódz Narodu Józef Piłsudski , Data odczytu: 2026.10.20; Radio Kraków, Ciało Piłsudskiego od 80 lat spoczywa w krypcie Pod Wieżą Srebrnych Dzwonów , Data publikacji: 2017.11.12, Data odczytu: 2026.10.20

29 Pierwszą kryptą Piłsudskiego na Wawelu była krypta św. Leonarda

Trumnę Józefa Piłsudskiego złożono 18 maja 1935 r. w krypcie św. Leonarda w katedrze na Wawelu. Do krypty, w której umieszczono ją tymczasowo, przeniosło ją 6 generałów. Krakowskie uroczystości rozpoczęły się tego dnia o 8.30, a tłum szedł na Wawel od 8 rano do 6 wieczorem.[13][14][12]

Źródła: Radio Kraków, Ciało Piłsudskiego od 80 lat spoczywa w krypcie Pod Wieżą Srebrnych Dzwonów , Data publikacji: 2017.11.12, Data odczytu: 2026.10.20; Trzos A., History of Marshal Józef Piłsudski's Interment, and the First Conservation of His Brass Sarcophagus , Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej (Przystanek Historia), Mariusz Żuławnik, Odszedł Wódz Narodu Józef Piłsudski , Data odczytu: 2026.10.20

30 Krypta pod Wieżą Srebrnych Dzwonów od 1937 r.

W nocy z 23 na 24 czerwca 1937 r. trumnę Józefa Piłsudskiego przeniesiono do krypty pod Wieżą Srebrnych Dzwonów na Wawelu. Decyzję podjął arcybiskup Adam Sapieha, gospodarz katedry wawelskiej, co wywołało tzw. konflikt wawelski. Spór zażegnano oficjalnie 20 lipca 1937 r. na posiedzeniu Sejmu. Kryptę zaprojektował Adolf Szyszko-Bohusz.[14][15][13]

Źródła: Trzos A., History of Marshal Józef Piłsudski's Interment, and the First Conservation of His Brass Sarcophagus , Data odczytu: 2026.10.20; dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), 80 lat temu rozpoczął się tzw. konflikt wawelski , Data publikacji: 2017.06.23, Data odczytu: 2026.10.20; Radio Kraków, Ciało Piłsudskiego od 80 lat spoczywa w krypcie Pod Wieżą Srebrnych Dzwonów , Data publikacji: 2017.11.12, Data odczytu: 2026.10.20

31 Mosiężny sarkofag Piłsudskiego ma 450 główek śrub

Sarkofag Józefa Piłsudskiego na Wawelu ma mosiężną ostonę zaprojektowaną przez Wojciecha Jastrzębowskiego, ozdobioną jedynie 450 mosiężnymi główkami śrub. W środku stoi szklana trumna projektu architekta Witolda Wierchowskiego, do której ciało przełożono 21 października 1935 r. Pierwszą konserwację sarkofagu przeprowadzono w 2018 r.[14]

Źródło: Trzos A., History of Marshal Józef Piłsudski's Interment, and the First Conservation of His Brass Sarcophagus , Data odczytu: 2026.10.20

32 Gdzie jest pochowane serce Józefa Piłsudskiego?

Serce Józefa Piłsudskiego spoczęło 12 maja 1936 r., w 1. rocznicę jego śmierci, na cmentarzu na Rossie w Wilnie, razem z trumną jego matki Marii z Billewiczów. Tak chciał sam Marszałek. Gdy trumnę i urnę wnoszono do mauzoleum, zapadła 3-minutowa cisza, po której oddano 101 strzałów armatnich.[16][12][13]

Źródła: Durejko A., Matka i serce syna , Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej (Przystanek Historia), Mariusz Żuławnik, Odszedł Wódz Narodu Józef Piłsudski , Data odczytu: 2026.10.20; Radio Kraków, Ciało Piłsudskiego od 80 lat spoczywa w krypcie Pod Wieżą Srebrnych Dzwonów , Data publikacji: 2017.11.12, Data odczytu: 2026.10.20

33 Płyta „Matka i serce syna” ma 3 m długości

Grób matki i serca Józefa Piłsudskiego na wileńskiej Rossie przykrywa płyta z polerowanego czarnego granitu wołyńskiego o wymiarach 3 m na 1,9 m i wysokości 50 cm. Wykonanie powierzono prof. Wojciechowi Jastrzębowskiemu, dawnemu legionście. Na płycie wyryto fragment poematu „Wacław” Juliusza Słowackiego, znak krzyża i napis „Matka i serce syna”. [16][17]

Źródła: Durejko A., Matka i serce syna , Data odczytu: 2026.10.20; dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), Kontrowersyjna idea tablicy

przy mauzoleum marszałka Piłsudskiego w Wilnie , Data publikacji: 2014.04.01, Data odczytu: 2026.10.20

Pamięć o Piłsudskim

34 W Kopcu Piłsudskiego jest ziemia z ponad 4,5 tys. pól bitewnych

Kopiec Józefa Piłsudskiego na wzgórzu Sowiniec w Krakowie usypano w latach 1934–1937, a prace zakończono 9 lipca 1937 r. Kopiec ma 35 m wysokości i bywa nazywany kopcem niepodległości. Według Komitetu Opieki nad Kopcem jest w nim ziemia z ponad 4,5 tys. pól bitewnych i miejsc martyrologii Polaków z całego świata, dlatego nazywa się go także Mogiłą Mogił.[18]

Źródło: dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), Kraków: 80. rocznica usypania kopca Józefa Piłsudskiego , Data publikacji: 2017.07.09, Data odczytu: 2026.10.20

35 Ustawa z 1937 r. wiąże 11 listopada z imieniem Piłsudskiego

Ustawa z 23 kwietnia 1937 r. o Świącie Niepodległości ustanowiła 11 listopada uroczystym świętem i dniem wolnym od pracy. Według art. 1 to rocznica odzyskania niepodległości i dzień „po wsze czasy związany z wielkim imieniem Józefa Piłsudskiego, zwycięskiego Wodza Narodu”. Ustawę ogłoszono w Dzienniku Ustaw nr 33, poz. 255.[19]

Źródło: Dziennik Ustaw (eli.gov.pl), Ustawa z dnia 23 kwietnia 1937 r. o Świącie Niepodległości, Dz.U. 1937 nr 33 poz. 255 , Data odczytu: 2026.10.21

36 Sejm ustanowił rok 2017 Rokiem Marszałka Józefa Piłsudskiego

Sejm RP uchwałą z 22 czerwca 2016 r. ustanowił rok 2017 Rokiem Marszałka Józefa Piłsudskiego. Powodem była przypadająca 5 grudnia 2017 r. 150. rocznica urodzin Piłsudskiego. Uchwała przywołuje też zbliżające się wtedy 100-lecie odzyskania niepodległości.[20]

Źródło: Monitor Polski (eli.gov.pl), Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia roku 2017 Rokiem Marszałka Józefa Piłsudskiego, M.P. 2016 poz. 633 , Data publikacji: 2016.07.08, Data odczytu: 2026.10.20

37 Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku otwarto 14 sierpnia 2020 r.

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku powołano 10 listopada 2008 r., zgodnie z wolą córek Marszałka, a nowy kompleks muzealny otwarto 14 sierpnia 2020 r. Zajmuje 4 ha, a wystawa stała „Dla Rzeczypospolitej” ma 2900 m². Dworek Milusin po rewitalizacji udostępniono zwiedzającym w listopadzie 2021 r.[21][8][22]

Źródła: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (gov.pl), Otwarcie Muzeum Józefa Piłsudskiego już jutro , Data publikacji: 2020.08.13, Data odczytu: 2026.10.21; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Broszura informacyjna 2021–2024 , Data odczytu: 2026.10.21; Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Wystawa stała „Dla Rzeczypospolitej. Józef Piłsudski 1867-1935” , Data odczytu: 2026.10.21

38 Muzeum w Sulejówku ma prawie 29 tys. obiektów

Na koniec 2023 r. Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku miało w zbiorach 28 914 obiektów zapisanych na 17 121 pozycjach inwentarzowych. Przechowywało też 6137 depozytów. Córki Marszałka, Wanda i Jadwiga, wróciły do Polski w 1990 r. po 50 latach emigracji w Wielkiej Brytanii, a w 1994 r. powstała Fundacja Rodziny Józefa Piłsudskiego.[8]

Źródło: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Broszura informacyjna 2021–2024 , Data odczytu: 2026.10.20

39 Józef Piłsudski na pierwszym pionowym banknocie w Polsce

Wizerunek Józefa Piłsudskiego znalazł się na banknocie kolekcjonerskim o nominale 20 zł, który Narodowy Bank Polski wprowadził do obiegu 11 sierpnia 2020 r. na 100. rocznicę Bitwy Warszawskiej. To pierwszy polski banknot w układzie pionowym, o wymiarach 77 na 150 mm. Nakład wyniósł do 60 tys. sztuk, a projekt przygotowała Justyna Kopecka.[23][24]

Źródła: Narodowy Bank Polski, The Battle of Warsaw 1920 , Data odczytu: 2026.10.20; dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), NBP wyemitował pierwszy pionowy banknot – upamiętnia Bitwę Warszawską 1920 , Data publikacji: 2020.08.11, Data odczytu: 2026.10.20

40 Instytuty Józefa Piłsudskiego działają w Nowym Jorku i Londynie

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce założyli w 1943 r. w Nowym Jorku najbliżsi współpracownicy Marszałka, a Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie powstał w 1947 r. Oba kontynuują pracę Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski, działającego w Warszawie w latach 1923–1939. Instytut nowojorski przechowuje Archiwum Belwederskie, uratowane z płonącej stolicy.[25][26]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce , Data publikacji: 2016.05.09, Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Pamięci Narodowej, Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie , Data publikacji: 2016.05.09, Data odczytu: 2026.10.20

Józef Piłsudski w liczbach

Parametr | Wartość

Data urodzenia | 5 grudnia 1867 r., Żułów

Zesłanie na Syberię | 5 lat (1887–1892)

Wymarsz Pierwszej Kompanii Kadrowej | 6 sierpnia 1914 r.

Naczelnik Państwa | 20 lutego 1919 – 11 grudnia 1922 r.

Tytuł Marszałka Polski | 19 marca 1920 r.

Data śmierci | 12 maja 1935 r., godz. 20.45

Uczestnicy pogrzebu | ok. 250 tys. osób, w tym przedstawiciele 16 państw

Pochówek serca na Rossie | 12 maja 1936 r.

Wysokość Kopca Piłsudskiego | 35 m

Obiekty w zbiorach muzeum w Sulejówku (2023) | 28 914

Źródła danych: Instytut Pamięci Narodowej, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Encyclopaedia Britannica, Spotkania z Zabytkami, Radio Kraków, dzieje.pl. Stan na 20 października 2026 r.

Mity i fakty o Józefie Piłsudskim

FAŁSZ

„Józef Piłsudski był prezydentem Polski”

W 1926 r. Zgromadzenie Narodowe wybrało Piłsudskiego na prezydenta, ale on wyboru nie przyjął i prezydentem został Ignacy Mościcki. Wcześniej, w latach 1918–1922, był Naczelnikiem Państwa.[1][2]

Źródła: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica, Józef Piłsudski , Data publikacji: 2026.05.08, Data odczytu: 2026.10.20

CZĘŚCIOWO PRAWDA**„Józef Piłsudski jest w całości pochowany na Wawelu”**

Ciało Marszałka spoczywa w krypcie pod Wieżą Srebrnych Dzwonów na Wawelu, ale jego serce pochowano 12 maja 1936 r. w Wilnie, w grobie matki na cmentarzu na Rossie.[12]

Źródło: Instytut Pamięci Narodowej (Przystanek Historia), Mariusz Żuławnik, Odszedł Wódz Narodu Józef Piłsudski , Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ**„Józef Piłsudski urodził się w Wilnie”**

Piłsudski urodził się w majątku Zułów na Wileńszczyźnie. Do Wilna rodzina przeniosta się dopiero po pożarze majątku w 1875 r.[1]

Źródło: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935 , Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ**„Piłsudski był marszałkiem od początku niepodległości w 1918 r.”**

Tytuł pierwszego Marszałka Polski Piłsudski otrzymał 19 marca 1920 r., a buławę odebrał 14 listopada 1920 r. W listopadzie 1918 r. objął dowództwo wojska i funkcję Tymczasowego Naczelnika Państwa.[7][3]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski Pierwszym Marszałkiem Polski , Data publikacji: 2025.10.09, Data odczytu: 2026.10.21; Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne) , Data odczytu: 2026.10.21

Źródła

1. Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Józef Piłsudski 1867–1935. Adres: <https://muzeumpilsudski.pl/en/jozef-pilsudski-1867-1935-2/>. Data odczytu: 2026.10.20.
2. Encyclopaedia Britannica, Józef Piłsudski. Adres: <https://www.britannica.com/print/article/460674>. Data publikacji: 2026.05.08. Data odczytu: 2026.10.20.
3. Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski (seria Elementarne). Adres: <https://ipn.gov.pl/download/210/581476/BWEJozefPilsudski.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
4. dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), Bronisław Piłsudski. Adres: <https://dzieje.pl/postacie/bronislaw-pilsudski>. Data publikacji: 2020.06.08. Data odczytu: 2026.10.20.
5. Muzeum Historii Polski (Polish History), Bejrowski P., Bronisław Piłsudski: researcher of the Ainu. Adres: <https://polishhistory.pl/bronislaw-pilsudski-researcher-of-the-ainu/>. Data odczytu: 2026.10.20.
6. dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), 105 lat temu Józef Piłsudski wystąpił z Tymczasowej Rady Stanu. Adres: <https://dzieje.pl/wiadomosci/105-lat-temu-jozef-pilsudski-wystapil-z-tymczasowej-rady-stanu>. Data publikacji: 2022.07.02. Data odczytu: 2026.10.21.
7. Instytut Pamięci Narodowej, Józef Piłsudski Pierwszym Marszałkiem Polski. Adres: <https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/231386,Jozef-Pilsudski-Pierwszym-Marszalkiem-Polski.html>. Data publikacji: 2025.10.09. Data odczytu: 2026.10.20.
8. Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Broszura informacyjna 2021–2024. Adres: <https://muzeumpilsudski.pl/wp-content/uploads/2024/08/Muzeum-Jozefa-Pilsudskiego-w-Sulejowku-broszura-informacyjna-2021-2024.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
9. Instytut Pamięci Narodowej (Szlaki Nadziei), Jadwiga Piłsudska (1920–2014). Adres: <https://szlakinadziei.ipn.gov.pl/sne/exposures/people/10003,Jadwiga-Pilsudska-1920-2014.html>. Data odczytu:

2026.10.20.

10. Instytut Polonika, Pamiątki pobytu Józefa Piłsudskiego na Maderze. Adres: <https://w.polonika.pl/polonik-tygodnia/pamiatki-pobytu-jozefa-pilsudskiego-na-maderze>. Data odczytu: 2026.10.21.
11. dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), Urlop marszałka Piłsudskiego na Maderze w relacjach portugalskiej prasy. Adres: <https://dzieje.pl/artykulyhistoryczne/urlop-marszalka-pilsudskiego-na-maderze-w-relacjach-portugalskiej-prasy>. Data publikacji: 2015.08.11. Data odczytu: 2026.10.21.
12. Instytut Pamięci Narodowej (Przystanek Historia), Mariusz Żuławnik, Odszedł Wódz Narodu Józef Piłsudski. Adres: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/32860,Odszedl-Wodz-Narodu-Jozef-Pilsudski.html>. Data odczytu: 2026.10.20.
13. Radio Kraków, Ciało Piłsudskiego od 80 lat spoczywa w krypcie Pod Wieżą Srebrnych Dzwonów. Adres: <https://radiokrakow.pl/aktualnosci/krakow/cialo-pilsudskiego-od-80-lat-spoczywa-w-krypcie-pod-wieza-srebrnych-dzwonow>. Data publikacji: 2017.11.12. Data odczytu: 2026.10.20.
14. Trzos A., History of Marshal Józef Piłsudski's Interment, and the First Conservation of His Brass Sarcophagus. Wydawca: Wiadomości Konserwatorskie (Journal of Heritage Conservation). Wydanie: nr 75, 2023. Strony: 118–128. Adres: <https://bibliotekanauki.pl/articles/59122641>. Data odczytu: 2026.10.20.
15. dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), 80 lat temu rozpoczął się tzw. konflikt wawelski. Adres: <https://dzieje.pl/node/11420>. Data publikacji: 2017.06.23. Data odczytu: 2026.10.20.
16. Durejko A., Matka i serce syna. Wydawca: Spotkania z Zabytkami. Wydanie: nr 3, 1991. Strony: 22–24. Adres: <https://historiasztuki.uni.wroc.pl/content/download/53552/278042/file/A.%20Srebrakowski,%20Spotkania%20z%20Zabytkami%201991%20nr%203.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
17. dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), Kontrowersyjna idea tablicy przy mauzoleum marszałka Piłsudskiego w Wilnie. Adres: <https://dzieje.pl/node/15824>. Data publikacji: 2014.04.01. Data odczytu: 2026.10.20.
18. dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), Kraków: 80. rocznica usypania kopca Józefa Piłsudskiego. Adres: <https://dzieje.pl/aktualnosci/krakow-80-rocznica-usypania-kopca-jozefa-pilsudskiego>. Data publikacji: 2017.07.09. Data odczytu: 2026.10.20.
19. Dziennik Ustaw (eli.gov.pl), Ustawa z dnia 23 kwietnia 1937 r. o Świącie Niepodległości, Dz.U. 1937 nr 33 poz. 255. Adres: <https://eli.gov.pl/eli/DU/1937/255/ogl/pol/pdf>. Data odczytu: 2026.10.21.
20. Monitor Polski (eli.gov.pl), Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia roku 2017 Rokiem Marszałka Józefa Piłsudskiego, M.P. 2016 poz. 633. Adres: <https://eli.gov.pl/api/acts/MP/2016/633/text/I/M20160633.pdf>. Data publikacji: 2016.07.08. Data odczytu: 2026.10.20.
21. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (gov.pl), Otwarcie Muzeum Józefa Piłsudskiego już jutro. Adres: <https://www.gov.pl/web/kultura/otwarcie-muzeum-jozefa-pilsudskiego-juz-jutro>. Data publikacji: 2020.08.13. Data odczytu: 2026.10.21.
22. Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Wystawa stała „Dla Rzeczypospolitej. Józef Piłsudski 1867-1935”. Adres: <https://muzeumpilsudski.pl/wystawa-stala-dla-rzeczypospolitej-jozef-pilsudski-1867-1935/>. Data odczytu: 2026.10.21.
23. Narodowy Bank Polski, The Battle of Warsaw 1920. Adres: https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/10/2020_bitwa_warszawska_20zl_en.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
24. dzieje.pl (Muzeum Historii Polski), NBP wyemitował pierwszy pionowy banknot – upamiętnia Bitwę Warszawską 1920. Adres: <https://dzieje.pl/node/118307>. Data publikacji: 2020.08.11. Data odczytu: 2026.10.20.
25. Instytut Pamięci Narodowej, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Adres: <https://ipn.gov.pl/pl/o-ipn/nagrody-i-odznaczenia-ipn/nagroda-kustosz-pamieci-narodo/nagroda-kustosz-pamieci-narodo-7/24258,Instytut-Jozefa-Pilsudskiego-w-Ameryce.html>. Data publikacji: 2016.05.09. Data odczytu: 2026.10.20.
26. Instytut Pamięci Narodowej, Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie. Adres: <https://ipn.gov.pl/pl/o-ipn/nagrody-i-odznaczenia-ipn/nagroda-kustosz-pamieci-narodo/nagroda-kustosz-pamieci-narodo-7/24259,Instytut-Jozefa-Pilsudskiego-w-Londynie.html>. Data publikacji: 2016.05.09. Data odczytu: 2026.10.20.